

سوره الفاتحه

به نام خدا

وزارت اطلاعات و امور علمی ایران
مستند آرک

۱۳۸۲ / ۲ / ۲۰

نقش اسناد عادی در اثبات دعوی

بوسیله‌ی

مهدی مقدس

پایان نامه

ارائه شده به معاونت تحصیلات تکمیلی به عنوان بخشی از فعالیت‌های
تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته‌ی

حقوق خصوصی

از دانشگاه شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی شده توسط کمیته پایان نامه با درجه: عالی

دکتر عبدالعلی غزنوی جهرمی استادیار دانشکده حقوق
دکتر نادر مردانی استادیار دانشکده حقوق
دکتر محمد امامی دانشیار دانشکده حقوق

دیماه ۱۳۸۱

۴۷۵۶۶

تقدیم به:

پدر و مادرم که مقدمات تحصیل مرا فراهم نمودند

و

به همسرم که علیرغم اشتغال رنج تحصیل مرا به جان خرید

و

تقدیم به:

**همه آنهایی که در راه پاسداری از ایران اسلامی عاشقانه
جان خود را هدیه کردند.**

سپاسگزاری

بدینوسیله، از استاد بزرگوارم **جناب آقای دکتر عبدالعلی غزنوی جهرمی** استادیار

دانشکده حقوق که در طول تحصیل از محضر ایشان کسب فیض نمودم و همیشه اندیشیدن را به من

آموختند نه اندیشه‌ها را، و زحمت راهنمایی این پایان‌نامه را نیز تقبل نمودند، و نیز اساتید بزرگوار

جنابان آقایان دکتر نادر مردانی استادیار دانشکده حقوق و **دکتر محمد امامی** دانشیار

دانشکده حقوق، مشاورین محترم در تدوین پایان‌نامه، و دکتر سیدمهدی انجوی‌نژاد و دکتر علی‌اصغر

حاتمی و دکتر پرویز عامری که اینجانب را در تحصیل علم یاری نمودند تقدیر و تشکر می‌نمایم.

چکیده

نقش اسناد عادی در اثبات دعوی

به وسیله‌ی

مهدی مقدس

اسناد که یکی از مهمترین ادله اثبات دعوی هستند سابقه آن به قبل از اسلام باز می‌گردد و امروزه نیز یکی از رایج‌ترین وسایل ارتباطات حقوقی در تمامی جوامع، سند است، علیرغم اینکه در اسناد عادی «اصل حاکمیت اراده» نسبت به اسناد رسمی بیشتر متبلور است اما از اعتبار کمتری برخوردار است و در نتیجه در مرحله رسیدگی نیز با مشکلات بیشتری مواجه خواهد بود. از جمله این مشکلات تعارض در عبارات و مفاهیم صدر و ذیل یک سند یا نسخ متعدد یک سند و نیز تاریخ آن است که متأسفانه قانونگذار راه حلی برای آن ارائه نداده است. با تصویب قوانینی مانند قانون ثبت اسناد و املاک در سال ۱۳۱۰ (مواد ۴۶ و ۴۷) و قانون روابط موجر و مستاجر در سال ۱۳۵۶ (ماده ۱۹) و تأکید بر تنظیم سند رسمی نسبت به نقل و انتقالات اموال غیرمنقول که دارای سابقه ثبتی است و بعضی معاملات دیگر، و نیز تأکید ماده ۴۸ قانون ثبت به ترتیب اثر ندادن به اسناد غیررسمی، این شبهه در ذهن ایجاد شده که آیا نقش اسناد عادی در اثبات دعوی اگر نفی نشده تقلیل یافته است یا خیر، خصوصاً «چهار»

اینکه باتوجه به مشکلات اداری برای تنظیم سند رسمی، افراد بدواً سند عادی تنظیم می نمایند.

بنابراین آنچه در این تحقیق مورد بررسی قرار می گیرد این است که وقتی برای اثبات دعوی یا

دفاع از آن به سند عادی استناد شد، این سند تا چه میزان اعتبار دارد و دست خوش چه تحولاتی قرار

خواهد گرفت و هر یک از طرفین چه تعرضاتی نسبت به آن خواهند نمود، به چه نحو باید به اعتبار سند

رسیدگی نمود و نهایتاً پس از احراز اعتبار سند یابی اعتباری آن چه تصمیمی باید اتخاذ نماید.

براین اساس در مرحله رسیدگی به محتویات سند، ابهامات موجود در قانون مثل موعد اظهار

تردید و انکار و طرح ادعای جعل که حتی الامکان تا جلسه اول اعلام شده برطرف و کلمه حتی الامکان،

به معاذیر مذکور در ماده ۳۰۶ قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب

۱۳۷۹ محدود شده است، سه شیوه نیز بعنوان طرق رسیدگی دادگاه به صحت و اصالت سند بیان شده

است. در رسیدگی به مندرجات سند نیز اصول تفسیر شامل اوضاع و احوال مختص قضیه، عرف، اصول

صحت و برائت ارائه و نحوه تعیین تاریخ در اسناد بدون تاریخ، شیوه رفع تعارض در تاریخهای متعدد

یک سند و هنگامی که تاریخ یک سند معلوم و دیگری مجهول است (براساس اصل استحساب تأخر

حادث) معلوم شده است. همچنین در مواردی که قانونگذار بر تنظیم سند رسمی تأکید کرده است، عدم

پذیرش سند عادی بنا به حکم قانونگذار، امری لازم است. در تعارض بین سند عادی با سایر دلایل نیز،

امکان تعارض سند با سایر دلایل هست مگر در مورد امارات قانونی، زیرا امارات قانونی حکم قانونگذار در

موارد شک است و در مواردی که سند وجود دارد شکی باقی نیست.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه
۴.....	فصل اول - کلیات
۵.....	مبحث اول - تعریف دعوی و انواع دعوی و ادله اثبات آن
۵.....	گفتار اول - تعریف دعوی و انواع آن
۵.....	بند اول - تعریف دعوی
۷.....	بند دوم - انواع دعوی
۸.....	الف - دعوی اصلی
۸.....	ب - دعوی متقابل
۸.....	ج - دعوی ورود ثالث
۹.....	د - دعوی جلب ثالث
۹.....	ه - دعوی اعتراض ثالث
۱۰.....	گفتار دوم - ادله اثبات دعوی
۱۰.....	بند اول - ادله اثبات دعوی در حقوق اسلامی
۱۲.....	بند دوم - ادله اثبات دعوی در حقوق خصوصی ایران
۱۵.....	مبحث دوم - سند بعنوان دلیل اثبات دعوی و چگونگی استناد به آن

گفتار اول - تاریخچه سند	۱۵
بند اول - سند در حقوق اسلامی	۱۷
الف - سند در آیات	۱۸
ب - سند در روایات	۱۹
بند دوم - سند در قانون ایران	۲۰
گفتار دوم - تعریف سند و انواع آن	۲۲
بند اول - تعریف سند	۲۲
الف - مفهوم لغوی سند	۲۲
ب - مفهوم اصطلاحی سند	۲۲
ج - تفاوت سند و شهادت نامه	۲۵
د - تفاوت سند و اقرار کتبی	۲۷
ه - سجل وقوعی و سجل اعترافی	۲۸
بند دوم - انواع سند	۲۹
الف - اسناد رسمی	۲۹
ب - اسناد عادی	۳۱
ج - دفاتر تجارتي	۳۲
د - اسناد تجارتي	۳۳
گفتار سوم - استناد به سند در دادرسی	۳۵
بند اول - استناد کننده و مرتبط بودن سند با موضوع دعوی	۳۶

الف - استناد کننده ۳۶

ب - مؤثر بودن یا مرتبط بودن سند با موضوع دعوی ۳۶

بند دوم - ترتیب ارائه و ابراز سند ۳۸

الف - ارائه اسناد ۳۸

ب - ابراز اسناد ۴۰

فصل دوم - اعتبار محتویات اسناد عادی و رسیدگی به آن ۵۰

مبحث اول - اعتبار محتویات سند (انواع تعرض مادی) ۵۲

گفتار اول - انکار و تردید ۵۲

بند اول - تعریف انکار و تردید ۵۲

بند دوم - مصادیق انکار و تردید ۵۳

بند سوم - وضعیت سکوت ۵۴

گفتار دوم - ادعای جعل ۵۸

بند اول - تعریف جعل ۵۸

بند دوم - اقسام جعل ۵۹

الف - جعل مادی ۵۹

ب - جعل معنوی ۵۹

بند سوم - انواع دعوی جعل ۶۰

الف - دعوی جعل اصلی ۶۰

ب - دعوی جعل طاری ۶۰

بند چهارم - انحاء ادعای جعل	۶۱
الف - دعوی طاری	۶۱
ب - دعوی مستقل	۶۲
مبحث دوم - رسیدگی به اعتبار محتویات سند در دادگاه	۶۳
گفتار اول - شرایط رسیدگی به محتویات سند	۶۳
بند اول - اقامه دعوی جعل یا اظهار انکار و تردید در موعد	۶۳
بند دوم - ارائه دلایل جعل همراه با ادعا در موعد	۶۹
بند سوم - موثر بودن سند	۷۰
بند چهارم - قابلیت رسیدگی داشتن	۷۱
گفتار دوم - مقدمات و نحوه رسیدگی و آثار اعلام انکار و تردید و ادعای جعل	۷۲
بند اول - مقدمات رسیدگی	۷۲
الف - ابلاغ دعوی جعل و دلایل به طرف مقابل	۷۲
ب - تکلیف دارنده سند	۷۴
ج - تکلیف مرجع قضائی پس از ارائه اصل سند	۷۸
بند دوم - نحوه رسیدگی	۷۹
الف - تطبیق مفاد سند با اسناد و دلایل دیگر	۸۰
ب - تحقیق از گواهان	۸۱
ج - تطبیق خط و امضاء یا مهر یا اثر انگشت	۸۲
بند سوم - آثار اظهار انکار و تردید و دعوی جعل	۸۸

- الف - معوق ماندن دعوی اصلی ۸۸
- ب - ممنوعیت استفاده از سند ۸۸
- ج - عدم استماع ادعای پرداخت وجه سند یا انجام هر نوع تعهدی نسبت به آن بعد از ادعای جعل یا اظهار تردید و انکار ۸۹
- گفتار سوم - نتیجه رسیدگی به محتویات سند ۹۲
- بند اول - اعلام ختم تحقیقات و صدور قرار ۹۲
- الف - قرار صحت و اصالت سند ۹۲
- ب - قرار بی اعتباری سند ۹۳
- بند دوم - تعیین تکلیف سند ۹۴
- الف - اصالت سند ۹۴
- ب - جعلیت سند ۹۵
- ج - اسناد اساس تطبیق ۹۷
- گفتار چهارم - ارتباط یا تأثیر رسیدگی کیفری و حقوقی جعل ۹۷
- بند اول - در جریان بودن دعوی حقوقی ۹۸
- الف - پرونده کیفری در حال رسیدگی است ۹۸
- ب - صدور رأی قطعی در پرونده کیفری ۹۹
- بند دوم - در جریان بودن دعوی کیفری ۱۰۰
- الف - پرونده حقوقی در حال رسیدگی است ۱۰۰
- ب - صدور رأی قطعی در پرونده حقوقی ۱۰۱

عنوان	صفحه
بند سوم - نمودار تأثیر و ارتباط دعوی حقوقی و کیفری	۱۰۲
فصل سوم - اعتبار مندرجات اسناد عادی و رسیدگی به آن	۱۰۳
مبحث اول - اعتبار مفاد سند	۱۰۵
گفتار اول - حدود اعتبار سند نسبت به طرفین و قائم مقام آنها	۱۰۶
گفتار دوم - حدود اعتبار سند نسبت به اشخاص ثالث	۱۰۶
گفتار سوم - دعوی بی اعتباری سند	۱۰۸
بند اول - بطلان قانونی	۱۰۹
بند دوم - سقوط تعهدات بعلل قانونی	۱۰۹
مبحث دوم - اعتبار تاریخ سند	۱۱۰
گفتار اول - تأثیر تاریخ از جهت وضعیت اشخاص	۱۱۲
گفتار دوم - تأثیر تاریخ از جهت وضعیت اموال	۱۱۳
گفتار سوم - تشخیص تاریخ در سند	۱۱۴
بند اول - فقدان تاریخ در سند	۱۱۴
بند دوم - تعارض تاریخ در نسخ یک سند	۱۱۶
بند سوم - دو سند معارض راجع به یک موضوع	۱۱۷
گفتار چهارم - تاریخ در اسناد موضوع ماده ۱۲۹۱	۱۱۸
مبحث سوم - اعتبار مفهوم سند و امضاء در سند	۱۲۰
گفتار اول - اعتبار مفهوم سند (تفسیر اسناد)	۱۲۰
بند اول - تعارض مفاهیم یک سند	۱۲۰

بند دوم - تعارض نسخ یک سند.....	۱۲۵
الف - تعارض نسخه دست‌نویس با نسخه دست‌نویس.....	۱۲۵
ب - تعارض نسخه دست‌نویس با نسخه چاپی و تایپ شده.....	۱۲۷
ج - رونوشت یا تصویر سند.....	۱۲۸
گفتار دوم - اعتبار امضاء سند.....	۱۲۹
بند اول - مفهوم امضاء.....	۱۲۹
بند دوم - اعتبار امضاء.....	۱۳۲
بند سوم - اسناد معتبر بدون امضاء.....	۱۳۳
الف - دفاتر تجارتي.....	۱۳۳
ب - مندرجات ذیل یا حاشیه یا ظهر سند.....	۱۳۵
ج - دستورات اداری.....	۱۳۶
بند چهارم - اعتبار اسناد با گواهی امضاء.....	۱۳۶
مبحث چهارم - اعتبار اسناد از لحاظ قوانین.....	۱۳۷
گفتار اول - قانون مدنی.....	۱۳۸
بند اول - مخالفت سند با نظم عمومی.....	۱۳۸
بند دوم - مخالفت سند با اخلاق حسنه یا عفت عمومی.....	۱۳۹
گفتار دوم - قانون ثبت.....	۱۴۰
گفتار سوم - قانون تجارت.....	۱۴۵
گفتار چهارم - سایر قوانین.....	۱۴۶

مبحث پنجم - اعتبار اسناد تنظیمی در خارج از کشور ۱۴۹

گفتار اول - معتبر بودن سند ۱۵۰

گفتار دوم - عدم مخالفت سند با نظم عمومی و اخلاق حسنه ایران ۱۵۱

گفتار سوم - رفتار متقابل ۱۵۱

گفتار چهارم - موافقت سند با قوانین محل تنظیم ۱۵۲

بند اول - طرز تنظیم سند ۱۵۳

بند دوم - مندرجات سند ۱۵۳

مبحث ششم - تعارض سند با سایر ادله ۱۵۴

گفتار اول - تعارض سند با اقرار ۱۵۴

گفتار دوم - تعارض سند با شهادت ۱۵۶

گفتار سوم - تعارض سند با امارت ۱۵۸

گفتار چهارم - تعارض سند با سوگند ۱۶۱

گفتار پنجم - تعارض سند با تحقیق و معاینه محل و کارشناسی ۱۶۳

نتیجه گیری ۱۶۶

ضمائم - نمونه‌هایی از اسناد عادی، تصمیمات و آراء محاکم ۱۷۲

فهرست پیوست‌ها ۱۷۳

فهرست منابع و مآخذ ۲۳۴

مقدمه

معرفی و اهمیت موضوع - در یک جامعه مدنی ایده‌آل یا مدینه فاضله همه افراد حقوق یکدیگر را بنحوی رعایت می‌نمایند که هیچ کس مدعی تظلم به خود نخواهد شد ولی افسوس که به دلایل گوناگون و به تناسب فرهنگها و اعتقادات مختلف، جوامع کم و بیش و با شدت و ضعف از این امر بدورند. این موضوع از بدو بشریت و خلقت حضرت آدم ابوالبشر وجود داشته و تا حال نیز ادامه دارد. خداوند متعال در آیه ۲۵ سوره حدید می‌فرماید «لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الکتاب و المیزان ليقوم الناس بالقسط» یعنی، «پیامبران مان را با دلیلهای روشن فرستادیم و با آنها کتاب و ترازو نیز نازل کردیم تا مردم به عدالت عمل کنند»، بنابراین توجه به دلیل و توصیه به اجراء عدالت موضوع جدیدی نیست و چون این عدالت همیشه و از دیرباز مورد تعرض بوده بحث قضاوت نیز در کنار آن مطرح بوده است تا پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی افراد و اجراء عدالت باشد. این موضوع تا به امروز نیز ادامه دارد با این تفاوت که امروزه منسجم‌تر و گسترده‌تر شده و بصورت مدون در آمده است. بنابراین مردم چنانچه عمداً و سهواً در زندگی روزمره خود از مسیر صحیح و حد و مرز مجاز خارج شوند با مشکل مواجه خواهند شد و با حدوث اختلاف و ایجاد منازعه، چنانچه مسئله فیما بین را بنحو اختصاصی یعنی از طریق داوری یا حکمیت حل و فصل نمایند، ناچار باید به دادگستری مراجعه و با طرح دعوی، هر یک از طرفین برای اثبات

حقانیت خود دلایلی را اقامه نمایند. بنابراین در این مسیر بحث ادله اثبات دعوی مطرح و قواعد رسیدگی به ادله را هم قانون (قانون آئین دادرسی) معین می‌نماید.

مسئله تحقیق - یکی از این ادله که از دیرباز در فصل خصومت مورد توجه بوده و می‌تواند حق را اثبات نماید «سند» است و عمدتاً دعاوی مطروحه در دادگستری مستند به سند (اعم از رسمی و عادی) می‌باشد. در اسناد عادی آنچه فیما بین طرفین مطرح و مورد بحث قرار گرفته و قصد و رضای طرفین بر آن قرار گرفته است به رشته تحریر در می‌آید و عبارت دیگر مندرجات سند عادی مظهر اداره طرفین است. بنابراین پس از احراز اعتبار سند عادی در دادگاه، وجدان دادرس برای صدور حکم آسوده است. اما پس از استناد به سند عادی، چون اعتبار آن نزد قانونگذار کمتر از اسناد رسمی است، بیشتر مورد تعرض قرار خواهد گرفت در اینجاست که چنین سندی باید نقش خود را در اثبات دعوی بنحو شایسته ایفاء نماید و به لحاظ اینکه این نوع اسناد پس از تعرض به آن، مسائل مختلفی را در بر دارد قاضی باید به ظرافتهای خاص هر مورد توجه نماید بنحوی که دادرسی از مسیر طبیعی خود خارج نشده و در عین حال سند نیز به عنوان دلیل، نقش خود را بنحو احسن ایفاء نماید.

پیشینه تحقیق - ما در این تحقیق، باب گفتگو را به این امر اختصاص داده‌ایم خصوصاً اینکه با مطالعه فهرست حدود ۲۰۰۰ پایان‌نامه در دانشگاههای تهران و شهیدبهبشتی که قدمت دیرینه در رشته کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دارند عنوان مشابهی که به ریز مطالب وارد شده باشند یافت نشد.

روش تحقیق - در این پایان‌نامه مطالب را با روش تحلیلی و استدلالی در سه فصل بررسی نموده، و نظر به تجربه عملی محقق، نمونه‌هایی نیز به عنوان ضمائم ارائه خواهد شد. در فصل اول

مباحث مقدماتی شامل تعریف دعوی و انواع آن و ادله اثبات دعوی و سند بعنوان یکی از ادله اثبات دعوی و نیز تاریخچه سند و تعریف آن و نحوه ورود سند در دادرسی را بررسی نموده و سپس در فصل دوم اعتبار محتویات سند عادی و عبارت دیگر شکل و صورت سند «شامل اظهار انکار و تردید» و «ادعای جعل» و آئین رسیدگی به هر یک از آنها و نتیجه رسیدگی دادگاه به هر یک از آنها را مورد بحث قرار داده و در فصل سوم اعتبار مندرجات سند عادی شامل متن یا مفاد سند و تاریخ سند و مفاهیم سند و نقش امضاء در آن و نیز اعتبار سند از لحاظ قوانین مختلف و اعتبار اسناد عادی تنظیمی در خارج از کشور و همچنین تعارض سند با سایر ادله اثبات دعوی را به بحث کشیده و مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهیم داد. و در پایان نمونه‌هایی از اسناد در آراء صادره مستند به اسناد، ارائه شده است تا رساله ارزش عملی هم داشته باشد. و قطعاً تحقیق انجام شده خالی از ایراد و اشکال نخواهد بود زیرا «کمال» مختص ذات باری تعالی است، ولی امید است مفید واقع شده و جرقه‌ای برای بحث آیندگاه در این مورد باشد.

فصل اول

کلیات

مبحث اوّل - تعریف دعوی و انواع دعوی و ادله اثبات آن

گفتار اوّل - تعریف دعوی و انواع آن

بند اوّل - تعریف دعوی

در قوانین ایران از دعوی تعریفی نشده است ولی اساتید حقوق تعاریف مختلفی از دعوی ارائه داده‌اند که در اینجا بدان اشاره خواهیم کرد.

مرحوم دکتر محمد معین در معنی لغوی، دعوی را «ادعا کردن چیزی را»، «ادعا»، «دادخواهی به تظلم و داوری» تعبیر نموده‌اند^(۱). دعوی در معنی اصطلاحی در علم حقوق «مجموع ادعاء مدعی و دفاع مدعی علیه» تعریف شده است^(۲). عده‌ای دعوی را «حق مطالبه مال یا دین» تعریف کرده‌اند^(۳). و نیز گفته‌اند «دعوی عبارت است از خواستن چیزی به زیان دیگری به رسم منازعه»^(۴). مرحوم دکتر احمد متین‌دفتری دعوی را چنین تعریف کرده‌اند «دعوی عبارت از عملی است که برای تثبیت حق صورت می‌گیرد یعنی حقی که مورد تجاوز و انکار واقع شده

۱- معین، محمد، فرهنگ فارسی (متوسط) جلد دوم، چاپ نهم، امیرکبیر، تهران، ۱۳۷۵، ص ۱۵۳۹.

۲- جعفری لنگرودی، محمدجعفر، ترمینولوژی حقوق، بی‌جا، بنیاد راستاد، تهران، ۱۳۷۹، ص ۲۹۱.

۳- حسینی‌نژاد، حسینعلی، ادله اثبات دعوی، چاپ اول، میزان، تهران ۱۳۷۴، ص ۷۱.

۴- جعفری لنگرودی، محمدجعفر، دانشنامه حقوقی، جلد سوم، چاپ چهارم، امیرکبیر، تهران ۱۳۷۶، ص ۴۹۷.

است»^(۱) براساس این تعریف اولاً دعوی باید مسبوق به وجود حق باشد و در ثانی این حق مورد تجاوز و انکار قرار گرفته باشد و ثالثاً ذیحق از مراجع صلاحیت‌دار تقاضای احقاق حق نماید. در این تعریف با توجه به اینکه رابطه نزدیکی بین دادخواهی و اصل-حق وجود دارد اختیار طرح دعوی و حق یکی فرض شده است در حالیکه چنین نیست و اقامه دعوی همیشه ملازمه با حق ندارد و دلیل این مدعا سابقه اقامه دعاوی واهی در دادگستری است که با مراجعه به بایگانی مراجع قضائی مشخص خواهد شد. و براساس این تفاوت است که عده‌ای بین حق اقامه دعوی و خود آن عمل (اقامه دعوی) تفاوت قائل شده و دعوی را چنین تعریف کرده‌اند «دعوی حقی است که بموجب آن اشخاص می‌توانند به دادگاه مراجعه کنند و از مقام رسمی بخواهند که بوسیله اجراء قانون، از حقوق‌شان در برابر دیگری حمایت شود» این مراجعه به دادگاه و اجرای حق همیشه بوسیله عمل حقوقی خاصی انجام می‌شود که «**اقامه دعوی**» نام دارد^(۲). بنابراین در وهله اول باید مدعی، اقامه دعوی نماید و سپس دادگاه است که پس از رسیدگی مشخص می‌نماید که او حق دارد یا خیر. پس هر گاه عده‌ای در مورد وجود حق یا نحوه اجراء آن با همدیگر اختلاف داشته باشند و در برابر هم مقاومت نمایند هر یک از آنها می‌تواند از دادگاه رفع این اختلاف را بخواهد، در این زمان «**دعوی**» محقق شده است. اقامه‌کننده دعوی را **خواهان** و طرف مقابل را **خوانده** و آنچه را مورد نزاع است **خواسته** می‌گویند. همچنین تعریف دیگری که برای دعوی شده عبارت است از «**توانایی قانونی مدعی حق تضییع یا انکار شده در مراجعه به مراجع صالح در**

۱- متین‌دفتری، احمد، آئین دادرسی مدنی و بازرگانی، جلد اول، چاپ اول، مجمع علمی و فرهنگی مجد، تهران ۱۳۷۸، ص ۲۰۹.

۲- کاتوزیان، ناصر، اعتبار امر قضاوت شده در دعاوی مدنی، چاپ پنجم، دادگستر، تهران، ۱۳۷۶، ص ۱۱۸.